

บทที่ ๔

การสร้างคำ

การสร้างคำขึ้นใช้ในภาษาไทยถิ่นใต้ ไทรบุรีและปะลิส มีทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกันกับภาษาไทยกรุงเทพฯ ซึ่งในงานวิจัยนี้จะกล่าวถึงการสร้างคำขึ้นใช้เฉพาะที่สำคัญคือ

- ก. การซ้ำคำ
- ข. การซ้อนคำ
- ค. การประสมคำ

ทั้งมีรายละเอียดซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

๑. การซ้ำคำ

การซ้ำคำคือการที่ผู้พูดออกเสียงคำซ้ำกันสองครั้ง ในภาษาไทยถิ่นใต้ ไทรบุรีและปะลิส มีการซ้ำคำเพื่อสื่อความหมายในลักษณะต่าง ๆ ทำนองเดียวกับภาษาไทยกรุงเทพฯ เช่น

๑.๑ แสดงจำนวนที่มีมากกว่าหนึ่งหรือเป็นพหูพจน์

ตัวอย่างเช่น

ก.ท. หม่อม ๆ หมายถึง มีชายหม่อมมากกว่า ๑ คน

กต. ba:w² ba:w² บ้าว ๆ

ทร. ba:w³ ba:w³ บาว ๆ

ปล. ba:w³ ba:w³ บาว ๆ

ก.ท. เด็ก ๆ หมายถึง มีเด็กมากกว่า ๑ คน
 กต. dek⁶ dek⁶ เด็ก ๆ
 ทร. dek³ dek³ เด็ก ๆ
 ปล. dek³ dek³ เด็ก ๆ

ก.ท. นื่อง ๆ หมายถึง มีนื่องมากกว่า ๑ คน
 กต. nwe:ng⁷ nwe:ng⁷ นื่อง ๆ
 ทร. nwe:ng⁶ nwe:ng⁶ นื่อง ๆ
 ปล. nwe:ng⁷ nwe:ng⁷ นื่อง ๆ

ก.ท. บ่อย ๆ หมายถึงมากกว่า ๑ ครั้ง
 กต. l+an⁵ l+an⁵ เลื่อน ๆ
 ทร. t+ib+ng³ t+ib+ng³ ตีบึง ๆ
 ปล. l+an³ l+an³ เลื่อน ๆ

๑.๒ แสดงอาการหรือการกระทำซ้ำ ๆ

ตัวอย่างเช่น

๑.๒.๑ คำซ้ำคู่เดียว

ก.ท. เดิน ๆ หมายถึงเดินไปเดินมา
 กต. na:ng⁶ na:ng⁶ ย่าง ๆ
 ทร. dɔ:n³ dɔ:n³ เดิน ๆ
 ปล. dɔ:n³ dɔ:n³ เดิน ๆ

ก.ท. ซัก ๆ หมายถึงซักผ้าแล้วซักเล่า
 กต. sak⁶ sak⁶ ซัก ๆ
 ทร. sak⁶ sak⁶ ซัก ๆ
 ปล. sak⁷ sak⁷ ซัก ๆ

๑.๒.๒ คำซ้ำ ๒ คู่

ก.ท. นิ่ง ๆ นอน ๆ หมายถึงนิ่งและนอนซ้ำแล้วซ้ำเล่า

กค. $naŋ^6 naŋ^6$ $no:n^5 no:n^5$ นิ่ง ๆ นอน ๆ

ทร. $naŋ^4 naŋ^4$ $no:n^5 no:n^5$ นิ่ง ๆ นอน ๆ

ปล. $naŋ^6 naŋ^6$ $no:n^5 no:n^5$ นิ่ง ๆ นอน ๆ

ก.ท. ไป ๆ มา ๆ หมายถึงไปและมาซ้ำแล้วซ้ำเล่า

กค. $pa:j^4 pa:j^4$ $ma:5 ma:5$ ไป ๆ มา ๆ

ทร. $pa:j^3 pa:j^3$ $ma:5 ma:5$ ไป ๆ มา ๆ

ปล. $pa:j^3 pa:j^3$ $ma:5 ma:5$ ไป ๆ มา ๆ

๑.๓ แสดงความไม่เจาะจง^๖ เพราะเมื่อกล่าวในลักษณะซ้ำคำจะทำให้หน้าที่กด้านความหมายของคำลดลง เช่น เสื้อสีแดง แสดงว่าแดงแน่ไม่เป็นอย่างอื่น แต่ถ้ากล่าวในลักษณะซ้ำคำว่า เสื้อสีแดง ๆ แสดงว่าไม่แดงที่เดียว แต่มีลักษณะไปทางแดง อาจจะเรียกว่าแดงได้ คำอื่น ๆ ก็มีความหมายทำนองเดียวกันนี้

ตัวอย่างเช่น

ก.ท. บาง ๆ

กค. $ba:ŋ^4 ba:ŋ^4$ บ้าง ๆ

ทร. $ba:ŋ^3 ba:ŋ^3$ บาง ๆ

ปล. $ba:ŋ^3 ba:ŋ^3$ บาง ๆ

ก.ท. เย็น ๆ

กค. $?jen^4 ?jen^4$ เย็น ๆ

ทร. $?jen^3 ?jen^3$ เย็น ๆ

ปล. $?jen^3 ?jen^3$ เย็น ๆ

ก.ท.	เล็ก ๆ	
กต.	ʔiaʔ ² ʔiaʔ ²	เอี้ยะ ๆ
ทว.	ʔiat ⁴ ʔiat ⁴	เอี้ยต ๆ
ปล.	ʔiat ⁴ ʔiat ⁴	เอี้ยต ๆ
ก.ท.	โต ๆ	
กต.	ña:j ² ña:j ²	หญ่าย ๆ
ทว.	tə:p ⁴ tə:p ⁴	เต็บ ๆ
ปล.	tə:p ⁴ tə:p ⁴	เต็บ ๆ

าลา

การซ้ำคำที่มีลักษณะเด่นในภาษาถิ่นที่วิจัยทั้ง ๓ ถิ่นคือ การซ้ำคำลักษณนาม ซึ่งเมื่อซ้ำกันแล้ว จะทำให้มีความหมายได้ ๒ อย่าง คือ มีความหมายว่า "แต่ละ" และมีความหมายเฉพาะลงไปว่า "แต่ละ...โต" หรือ "แต่ละ...เล็ก" ก็ได้ เช่นเดียวกับภาษาสงขลา ซึ่งวิจิตร ภัณฑะวิบูลย์^๑ ได้ศึกษาค้นคว้าเอาไว้

ก. การซ้ำคำลักษณนาม เพื่อให้มีความหมายว่า "แต่ละ"

ก.ท. หูเรียนแต่ละผลโตมาก

กต. lo:k⁶ rian⁵ met⁶ met⁶ ña:j²

โลกเรียนเม็ดเม็ดหญ่าย

ทว. lo:k⁴ rian⁵ nuaj¹ nuaj¹ tə:p⁴

โลกเรียนหน่วยหน่วยเต็บ

ปล. lo:k⁶ rian⁵ nuaj¹ nuaj¹ tə:p⁴

โลกเรียนหน่วยหน่วยเต็บ

^๑ วิจิตร ภัณฑะวิบูลย์, "ความแตกต่างระหว่างภาษากรุงเทพฯ และภาษาสงขลา", หน้า ๑๙๐ - ๑๙๑.

ก.ท. นาดัดละแปดงแพงมาก

กต. na:⁵k+biŋ³ k+biŋ³ phɛ:⁵ rɛ:⁵

นา**ก**บั้ง**ก**บั้งแพงแรง

ทร. na:⁵ biŋ⁴ biŋ⁴ phɛ:⁵

นา**บ**ั้ง**บ**ั้งแพง

ปล. na:⁵ biŋ⁴ biŋ⁴ phɛ:⁵

นา**บ**ั้ง**บ**ั้งแพง

ก.ท. ผู้หญิงแต่ละคนสวยมาก

กต. ph+ŋiŋ¹ khon⁵ khon⁵ ɲa:m⁵ rɛ:⁵

ผ**เ**หญิง**ค**น**ค**นงามแรง

ทร. khon³ ŋiŋ¹ khon⁵ khon⁵ ɲa:m⁵

ค**น**หญิง**ค**น**ค**นงาม

ปล. khon³ ŋiŋ¹ khon⁵ khon⁵ ɲa:m⁵

ค**น**หญิง**ค**น**ค**นงาม

ก.ท. ข้าวแกงแต่ละจานโตมาก

กต. kha:w² kɛ:⁴ cha:m⁵ cha:m⁵ ŋa:²

ข้าว**ก**ง**ช**าม**ช**ามหญ่าย

ทร. kha:w² kɛ:³ cha:m⁵ cha:m⁵ tɔ:p⁴

ข้าว**ก**ง**ช**าม**ช**าม**ต**ีบ

ปล. kha:w² kɛ:³ cha:m⁵ cha:m⁵ tɔ:p⁴

ข้าว**ก**ง**ช**าม**ช**าม**ต**ีบ

ข. การซ้ำคำลักษณะนาม เพื่อให้มีความหมายเฉพาะลงไปว่า "แต่ละ...โต" หรือ

"แต่ละ...เล็ก"

การซ้ำคำลักษณะนามในกรณีนี้เป็นกรซ้ำคำลักษณะนามอย่างเดี่ยวเท่านั้น ไม่มีคำอื่น ๆ ตามหลัง ส่วนจะให้มีความหมายว่า "...โต" หรือ "...เล็ก" นั้น ขึ้นอยู่กับสถานการณ์หรือสิ่งที่กล่าวถึงว่ามีขนาด "โต" หรือ "เล็ก" เท่าที่สังเกต ส่วนมากถ้ามีเจตนาจะชมมักใช้ในความหมายว่า "แต่ละ...โต" ในทางตรงกันข้ามจะใช้ในความหมายว่า "แต่ละ...เล็ก" เมื่อต้องการจะติ

ตัวอย่างเช่น

(๑) ต้องการจะชมว่า "ทุเรียนแต่ละผลโต" หรือต้องการจะติว่า "ทุเรียนแต่ละผลเล็ก"

กต. lo:k⁶ rian⁵ ni:⁷ met⁶ met⁶

โลกเรียนนี้เม็ดเม็ด

ทว. lo:k⁴ rian⁵ ni:² nuaj¹ nuaj¹

โลกเรียนนี้หน่วยหน่วย

ปล. lo:k⁶ rian⁵ ni:² nuaj¹ nuaj¹

โลกเรียนนี้หน่วยหน่วย

(๒) ต้องการจะชมว่า "ปลาแต่ละตัวโต" หรือต้องการจะติว่า "ปลาแต่ละตัวเล็ก"

กต. pla:⁴ ni:⁷ tua:⁴ tua⁴

ปลานี้ตัวตัว

ทว. pra:³ ni:² tua³ tua³

ปลานี้ตัวตัว

ปล. pla:³ ni:² tua³ tua³

ปลานี้ตัวตัว

(๓) ต้องการจะชมว่า "ไข่ไก่แต่ละฟองโต" หรือต้องการจะติว่า "ไข่ไก่แต่ละฟองเล็ก"

กต. kha:j² ka:j² nan⁷ met⁶ met⁶

ซ้ายก้านั้นเม็ดเม็ด

ทร. khaj¹ kaj³ nan² nuaj¹ nuaj¹

ไขไก่ก้านั้นหน่วยหน่วย

ปล. khaj¹ kaj³ nan² nuaj¹ nuaj¹

ไขไก่ก้านั้นหน่วยหน่วย

นอกจากนี้ยังมีคำซ้ำที่น่าสนใจอีกประเภทหนึ่งคือ คำซ้ำที่ใช้ในการเรียกสัตว์เลี้ยง
ไล่สัตว์เลี้ยง หรือต้องการให้สัตว์ทำตามความต้องการของตน

	กต.	ทร.	ปล.
เสียงเรียกไก่	ku:k ² ku:k ²	kru: ⁴ kru: ⁴	kru:k ² kru:k ²
อึกอึก		กวิ กวิ	กวิก กวิก
เสียงเรียกแมว	miaw ² miaw ²	mɛ:w ² mɛ:w ²	mɛ:w ² mɛ:w ²
เมี้ยวเมี้ยว		แมวแมว	แมวแมว
เสียงเรียกควาย	วืนล? ² วืนล? ²	วู: ⁴ พะ: ¹ วู: ⁴ พะ: ¹	วู: ⁴ พะ: ¹ วู: ⁴ พะ: ¹
อ้าวอ้าว		อัวะอัวะ	อัวะอัวะ
เสียงเรียกเป็ด	ka:p ² ka:p ²	kɛ:p ² kɛ:p ²	ri: ² ri: ²
ก้าบก้าบ		แก็บแก็บ	ทรีทรี
เสียงเรียกหมู	วืน:ต ² วืน:ต ²	วู:t ⁴ วู:t ⁴	วูล ³ วูล ³
อืดอืด		อืดอืด	อ้าวอ้าว
เสียงไล่สุนัข	ch+j ⁶ ch+j ⁶	chi: ¹ chi: ¹	chi: ¹ chi: ¹
ซ็ยซ็ย		ฉ็ย	ฉ็ย
เสียงขุดไห	chiam ⁶ chiam ⁶	chiam ⁵ chiam ⁵	diam ³ diam ³
ควายขุด			
เงี่ยมเงี่ยม		เซี่ยม เซี่ยม	เคี่ยม เคี่ยม

	กต.	ทร.	ปล.
เสียงพูดให้ข้างหมอบ	su:m ⁵ su:m ⁵	su:m ⁵ su:m ⁵	sa:m ⁵ sa:m ⁵
	ซุมซุม	ซุมซุม	เซิม เซิม

ฯลฯ

๒. การซ้อนคำ

การซ้อนคำให้เป็นคำซ้อน คือการเอาคำที่มีความหมายอย่างเดียวกันมาซ้อนกัน โดยคำที่นำมาซ้อนกันนั้นอาจใช้ตามลำพังได้*

ตัวอย่างเช่น

ก.ท.	วณณ	
กต.	khla:w ⁴ tha: ⁶	ท่งเกท่ง
ทร.	khra:w ⁴ tha: ²	ท่งว่าน้า
ปล.	khra:w ⁶ tha: ²	ท่งว่าน้า
ก.ท.	หมตเกลี้ยง	
กต.	mwɔt ⁶ cha:t ⁶	หม้อตจาด
ทร.	mwɔt ¹ cha:t ²	หม้อตจาด
ปล.	mɛt ¹ cha:t ²	หม้อตจาด
ก.ท.	เผ่าพงศ์	
กต.	mo: ² pla:n ⁴	โหม่ปล่าน
ทร.	mo: ¹ pra:n ³	โหม่ปราน
ปล.	mo: ¹ pra:n ³	โหม่ปราน

* ยกเว้นคำว่า "มากมาย" ในภาษากรุงเทพฯ จะมีความหมายตกอยู่ที่คำ "มาก" คำเดียว คำว่า "มาย" ใช้ตามลำพังไม่ได้ แต่ในภาษาถิ่นที่วิจัยทั้ง ๓ ถิ่น คำที่นำมาซ้อนกัน สามารถใช้ตามลำพังได้ เช่นในความหมายว่า "ผลไม้มากมาย" อาจใช้ว่า โลกม้ายกองเอ, โลกม้ายกอง, โลกม้ายเอ, ในภาษาไทยกัณฑ์ โลกม้ายโขลย, โลกม้ายโข, โลกม้ายลย ในภาษาไทยไพรหรือโลกม้ายกองลย, โลกม้ายกอง, โลกม้ายลย ในภาษาไทยปะดิส

ก.ท.	ใหญ่โต	
กต.	tɔ:p ² ña:j ²	เจ็บป่วย
ทร.	tɔ:p ⁴ ñaj ¹	เจ็บใหญ่
ปล.	tɔ:p ⁴ ñaj ¹	เจ็บใหญ่
ก.ท.	มากมาย	
กต.	kɔ:ŋ ⁴ ?e: ⁴	กอง เอ
ทร.	kho: ¹ luŋ ⁵	โขลุย
ปล.	kɔ:ŋ ³ luŋ ⁵	กองลุย

าสา

๓. การประสมคำ

การประสมคำให้เป็นคำประสม คือการเอาหน่วยคำอิสระ ซึ่งมีความหมายแตกต่างกันมาประสมกันเข้า เพื่อให้เกิดเป็นคำใหม่ มีความหมายใหม่ แต่ยังคงมีเค้าความหมายเดิมอยู่ในเรื่องเดียวกันนี้ อนุวงศ์ เชียงอุบล^๑ ได้อธิบายไว้ว่า

คำประสมจะต้อง เป็นคำที่เกิดจากหน่วยคำอิสระที่มีความหมายต่างกัน ตั้งแต่ ๒ หน่วยคำขึ้นไปประกอบกัน หน่วยคำอิสระนั้นอาจจะประกอบกันเป็นกลุ่มคำ คำประสม หรือคำซ้อนก่อน แล้วจึงประกอบกันเป็นคำประสมอีกชั้นหนึ่ง ส่วนประกอบต้องทำหน้าที่ร่วมกันเป็นคำคำเดียวกัน ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายใหม่ แต่มีเค้าความหมายเดิม

^๑ อนุวงศ์ เชียงอุบล, การศึกษาเชิงวิเคราะห์คำประสมในภาษาไทย, หน้า ๓๗.

คำประสมในภาษาไทยกanton ไทบุรีและปะลิส มีทั้งที่เหมือนและแตกต่างจากคำประสมที่มีใ้ที่อยู่ในภาษาไทยกรุงเทพฯ ซึ่งในงานวิจัยนี้จะกล่าวถึงเฉพาะคำประสมที่มีลักษณะแตกต่างจากภาษาไทยกรุงเทพฯเท่านั้น ดังนี้

๓.๑ คำประสมที่เรียงลำดับคำสับที่กินกับภาษากรุงเทพฯ

ตัวอย่างเช่น

ก.ท. ^๑	หลวงตา	
กต.	ta: ⁴ luaŋ ¹	ต้าหลวง
ทร.	ta: ³ luaŋ ¹	ตาหลวง
ปล.	ta: ³ luaŋ ¹	ตาหลวง
ก.ท.	หลวงพ่อ	
กต.	phɔ: ⁶ luaŋ ¹	พ่อหลวง
ทร.	phɔ: ⁴ luaŋ ¹	พ่อหลวง
ปล.	phɔ: ⁶ luaŋ ¹	พ่อหลวง
ก.ท.	หลวงลุง	
กต.	lu: ⁵ luaŋ ¹	ลุงหลวง
ทร.	lu: ⁵ luaŋ ¹	ลุงหลวง
ปล.	lu: ⁵ luaŋ ¹	ลุงหลวง
ก.ท.	หลวงน้ำ	
กต.	na: ⁷ luaŋ ¹	น้ำหลวง
ทร.	na: ⁶ luaŋ ¹	น้ำหลวง
ปล.	na: ⁷ luaŋ ¹	น้ำหลวง

^๑ เพื่อเป็นการประหยัดเนื้อที่ในการเสนอข้อมูล จึงใช้อักษรย่อ ก.ท., กต., ทร., และ ปล. แทนภาษาไทย < นั่นคือ กรุงเทพฯ กanton ไทบุรีและปะลิสตามลำดับ

ก.ท.	หลวงพี่	
กต.	phi: ⁶ luaŋ ¹	พี่หลวง
ทว.	phe: ⁴ luaŋ ¹	พี่หลวง
ปล.	phi: ⁶ luaŋ ¹	พี่หลวง
ก.ท.	หลวงน้อง	
กต.	kw: ⁷ luaŋ ¹	น้องหลวง
ทว.	kw: ⁶ luaŋ ¹	น้องหลวง
ปล.	kw: ⁷ luaŋ ¹	น้องหลวง
ก.ท.	ข้างห้อง	
กต.	k+daŋ ⁴ kha:w ³	ห้องข้าง
ทว.	daŋ ³ kha:w ²	ห้องข้าง
ปล.	daŋ ³ kha:w ²	ห้องข้าง
ก.ท.	แก๊งลูก	
กต.	lo:k ⁶ k+nuaŋ ¹	ลูกแก๊ง
ทว.	lo:k ⁴ luaŋ ¹	ลูกแก๊ง
ปล.	lo:k ⁶ luaŋ ¹	ลูกแก๊ง
ก.ท.	เลือดออก	
กต.	?w:k ² l+at ⁵	ออกเลือด
ทว.	?w:k ⁴ l+at ⁴	ออกเลือด
ปล.	?w:k ⁴ l+at ⁶	ออกเลือด

๓.๒ คำประสมที่เรียงลำดับคำตรงกับภาษารุงเทพฯ แต่แตกต่างกันที่การใช้คำนำหน้า

๓.๒.๑ คำประสมที่ใช้ "อ้าย" นำหน้า

ตัวอย่างเช่น

ก.ท.	เด็กผู้ชายที่ยังไม่เป็นหนุ่ม	
กต.	?a:j ³ kha:j ²	อ้ายชาย
ทว.	?a:j ⁴ khaj ¹	อ้ายไซ้
ปล.	?a:j ⁴ khaj ¹	อ้ายไซ้

ก.ท. พี่ชาย, เด็กผู้ชาย

กต. ?a:j³ ba:w²

อ้ายบัว

ทร. ?a:j⁴ ba:w³

อ้ายบัว

ปล. ?a:j⁴ ba:w³

อ้ายบัว

ก.ท. เพื่อนสนิท, เพื่อนเกลอ

กต. -

ทร. ?a:j⁴ kh:w⁵

อ้ายคอ

ปล. ?a:j⁴ kh:w⁵

อ้ายคอ

ก.ท. โทมมาก

กต. ?a:j³ tha:w³

อ้ายเถา

ทร. ?a:j⁴ tham¹

อ้ายถ้ำ

ปล. ?a:j⁴ tham¹

อ้ายถ้ำ

ก.ท. โกวัวตัวใหญ่, โกวัวโต้ง

กต. ?a:j³ tu:k²

อ้ายตุ๊ก

ทร. ?a:j⁴ ?u:k⁴

อ้ายอุก

ปล. ?a:j⁴ ?u:k⁴

อ้ายอุก

๓.๒.๒ คำประสมที่ใช้ "แม่" นำหน้า เรียกสิ่งที่มีลักษณะโต, ใหญ่, สำคัญ
ตัวอย่างเช่น

ก.ท. ชามใบโต ๆ

กต. mɛ:⁶ cha:m⁵

แม่ชาม

ทร. mɛ:⁴ thuaj²

แม่ถ้วย

ปล. mɛ:⁶ thuaj²

แม่ถ้วย

ก.ท.	ขันใบโต ๆ	
กต.	mɛ: ⁶ khan ¹	แม่ขัน
ทร.	mɛ: ⁴ khan ¹	แม่ขัน
ปล.	mɛ: ⁶ khan ¹	แม่ขัน
ก.ท.	กึ่งตัวโต ๆ	
กต.	mɛ: ⁶ kuy ³	แม่กึ่ง
ทร.	mɛ: ⁴ kuy ⁴	แม่กึ่ง
ปล.	mɛ: ⁶ kuy ⁴	แม่กึ่ง
ก.ท.	ตัวเรือนใหญ่	
กต.	mɛ: ⁶ rɔn ⁵	แม่เรือน
ทร.	mɛ: ⁴ rɔn ⁵	แม่เรือน
ปล.	mɛ: ⁶ rɔn ⁵	แม่เรือน
ก.ท.	ยาย	
กต.	mɛ: ⁶ kɛ: ²	แม่แก๊
ทร.	mɛ: ⁴ tɔn ⁴	แม่เต็น
ปล.	mɛ: ⁶ ton ³	แม่ตน
ก.ท.	หัวน้ำลิง, เหาตัวโต ๆ	
กต.	mɛ: ⁶ jo:t ⁶	แม่โยต
ทร.	mɛ: ⁴ jo:t ⁴	แม่โยต
ปล.	mɛ: ⁶ jo:t ⁶	แม่โยต

๓.๒.๓ คำประสมที่ใช้ "อุก" (ออกเสียง-โลก) นำหน้า เรียกสิ่งที่มีขนาดเล็ก

ก.ท.	ขวานเล่มเล็ก ๆ	
กต.	lo:k ⁶ khwa:n ¹	โลกขวาน
ทร.	lo:k ⁴ khwa:n ¹	โลกขวาน
ปล.	lo:k ⁶ khwa:n ¹	โลกขวาน

ก.ท.	กึ่งตัวเล็ก ๆ	
กต.	lo:k ⁶ kuŋ ³	โลกกึ่ง
ทร.	lo:k ⁴ kuŋ ³	โลกกึ่ง
ปล.	lo:k ⁶ kuŋ ³	โลกกึ่ง
ก.ท.	ชันใบเล็ก ๆ	
กต.	lo:k ⁶ khan ¹	โลกชัน
ทร.	lo:k ⁴ khan ¹	โลกชัน
ปล.	lo:k ⁶ khan ¹	โลกชัน
ก.ท.	จานใบเล็ก ๆ	
กต.	lo:k ⁶ cha:m ⁵	โลกชาม
ทร.	lo:k ⁴ cha:m ⁵	โลกชาม
ปล.	lo:k ⁶ cha:m ⁵	โลกชาม
ก.ท.	ร่วมกันเล็ก ๆ	
กต.	- (ใช้ klɔt ⁶ ʔi:a ²)	กล้อค เขี่ยะ)
ทร.	lo:k ⁴ rɔm ⁴	โลกร่วม
ปล.	lo:k ⁶ rɔm ⁶	โลกร่วม

คำว่า "ลูก" (ออกเสียง-โลก) ยังนิยมใช้นำหน้าผลไม้ต่าง ๆ แทนคำ มะ-ใน

ภาษาไทยกรุงเทพฯ

ตัวอย่างเช่น

ก.ท.	มะนาว	
กต.	lo:k ⁶ p̄na:w ⁵	โลกเ็นาว
ทร.	lo:k ⁴ na:w ⁵	โลกนาว
ปล.	lo:k ⁶ na:w ⁵	โลกนาว

ก.ท.	มะเขือ	
กต.	lo:k ⁶ kh+a ¹	โลกเขือ
ทว.	lo:k ⁴ kh+a ¹	โลกเขือ
ปล.	lo:k ⁶ kh+a ¹	โลกเขือ
ก.ท.	มะปริง	
กต.	lo:k ⁶ plij ⁴	โลกปลิง
ทว.	lo:k ⁴ prij ³	โลกปริง
ปล.	lo:k ⁶ prij ³	โลกปริง
ก.ท.	มะม่วง	
กต.	lo:k ⁶ muay ⁶	โลกม่วง
ทว.	lo:k ⁴ muay ⁴	โลกม่วง
ปล.	lo:k ⁶ muay ⁶	โลกม่วง
ก.ท.	มะยม	
กต.	lo:k ⁶ m+jom ⁵	โลกยม
ทว.	lo:k ⁴ jum ⁵	โลกยม
ปล.	lo:k ⁶ jum ⁵	โลกยม

ศูนย์วิทยพัชกร

ฯลฯ

นอกจากนี้คำว่า "โลก-" ยังใช้หน้าชื่อผลไม้อื่น ๆ ที่พยางค์หน้าไม่ได้ขึ้นต้นด้วย

มะ- เช่น

ก.ท.	ทุเรียน	
กต.	lo:k ⁶ rian ⁵	โลกเรียน
ทว.	lo:k ⁴ rian ⁵	โลกเรียน
ปล.	lo:k ⁶ rian ⁵	โลกเรียน

ก.ท.	เงาะ	
กต.	lo:k ⁶ phluan ⁵	โลกพลวน
ทว.	lo:k ⁴ phruan ⁵	โลกพรวน
ปล.	lo:k ⁶ phruan ⁵	โลกพรวน
ก.ท.	สะตอ	
กต.	lo:k ⁶ k+taj ⁴	โลกก็โต
ทว.	lo:k ⁴ tɔ: ³	โลกตอ
ปล.	lo:k ⁶ tɔ: ³	โลกตอ
ก.ท.	กะท้อน	
กต.	lo:k ⁶ k+thɔ:n ⁷	โลกก็ท้อน
ทว.	lo:k ⁴ thɔ:n ⁶	โลกท้อน
ปล.	lo:k ⁶ thɔ:n ⁷	โลกท้อน

ฯลฯ

๓.๒.๔ คำประสมที่ใช้ "พุง" นำหน้า

ตัวอย่างเช่น

ก.ท.	มีครรภ์	
กต.	phuj ⁵ ña:j ²	พุงหญ่าย
ทว.	phuj ⁵ ñaj ¹	พุงใหญ่
ปล.	phuj ⁵ ñaj ¹	พุงใหญ่
ก.ท.	ท้องขึ้น	
กต.	phuj ⁵ khɔ:n ⁵	พุงคลอน
ทว.	phuj ⁵ khɪn ²	พุงขึ้น
ปล.	phuj ⁵ khɪn ²	พุงขึ้น

ก.ท.	ท้องแห้ง	
กต.	phuj ⁵ hiaw ²	พุงเฟี้ยว
ทร.	phuj ⁵ hɛ:ŋ ²	พุงแห้ง
ปล.	phuj ⁵ hɛ:ŋ ²	พุงแห้ง
ก.ท.	ท้องร้อง	
กต.	phuj ⁵ lan ⁶	พุงฉั่น
ทร.	phuj ⁵ lan ⁴	พุงฉั่น
ปล.	phuj ⁵ lan ⁶	พุงฉั่น
ก.ท.	ท้องยื่น	
กต.	phuj ⁵ j+ : t ⁶	พุงปืด
ทร.	phuj ⁵ pɔ:ŋ ⁴	พุงป่อง
ปล.	phuj ⁵ pɔ:ŋ ⁴	พุงป่อง
ก.ท.	ไตปลา	
กต.	phuj ⁵ pla: ⁴	พุงปล่า
ทร.	phuj ⁵ pra: ³	พุงปรา
ปล.	phuj ⁵ pla: ³	พุงปลา

๓.๒.๔ คำประสมที่ใช้ "ชี้" นำหน้า เฉพาะที่ใช้ต่างจากภาษาไทยกรุงเทพฯ

ตัวอย่างเช่น

ก.ท.	โหนก	
กต.	khi: ³ thət ⁶	ชี้แห้ง
ทร.	khi: ² hɔk ¹	ชี้ห็อก
ปล.	khi: ² hɔk ¹	ชี้ห็อก
ก.ท.	เกียงคร้าน	
กต.	khi: ³ khla:n ⁷	ชี้คล้าน
ทร.	khi: ² khra:n ⁶	ชี้คร้าน
ปล.	khi: ² khra:n ⁷	ชี้คร้าน

ก.ท. ร้องแก่ง

กต. khi:³ rɔ:^๗

ชี้ร้อง

ทร. khi:² rɔ:^๖

ชี้ร้อง

ปล. khi:² rɔ:^๗

ชี้ร้อง

ก.ท. ดู

กต. khi:³ dɔn³

ชี้ต้อน

ทร. khi:² dɔn⁴

ชี้ต้อน

ปล. khi:² dɔn⁴

ชี้ต้อน

ก.ท. น้ำครำ

กต. khi:³ kla:⁴

ชี้กลา

ทร. khi:² kra:³

ชี้กรา

ปล. khi:² kla:³

ชี้กลา

ก.ท. ชัน

กต. khi:³ chan⁵

ชี้ชัน

ทร. khi:² chan⁵

ชี้ชัน

ปล. khi:² chan⁵

ชี้ชัน

ก.ท. เมฆ

กต. khi:³ me:k⁶

ชี้เมฆ

ทร. khi:² lom⁵

ชี้ลม

ปล. khi:² lom⁵

ชี้ลม

๓.๒.๖ คำประสมที่ใช้ "หฺว" นำหน้า

ตัวอย่างเช่น

ก.ท. กำมิม

กต. huɯ¹ mat⁶

หฺวหมัด

ทร. hua¹ mat¹

หฺวหมัด

ปล. hua¹ mat¹

หฺวหมัด

ก.ท.	เข้ามีต, เข้าตุง	
กต.	hua ¹ cha:w ⁷	หัวข้าว
ทร.	hua ¹ cha:w ⁶	หัวข้าว
ปล.	hua ¹ cha:w ⁷	หัวข้าว
ก.ท.	เข้ารุ่ง	
กต.	hua ¹ ruŋ ⁶	หัวรุ่ง
ทร.	hua ¹ ruŋ ⁴	หัวรุ่ง
ปล.	hua ¹ ruŋ ⁶	หัวรุ่ง
ก.ท.	คันทนา	
กต.	hua ¹ na: 5	หัวนา
ทร.	hua ¹ na: 5	หัวนา
ปล.	hua ¹ na: 5	หัวนา
ก.ท.	ตะโพก	
กต.	hua ¹ pho:k ⁶	หัวโพก
ทร.	hua ¹ kada:k ⁴	หัวกะตาด
ปล.	hua ¹ pho:k ⁶	หัวโพก
ก.ท.	ข้อศอก	
กต.	hua ¹ sw:k ²	หัวศอก
ทร.	hua ¹ sw:k ²	หัวศอก
ปล.	hua ¹ sw:k ²	หัวศอก

ก.ท.	สิ้นเท้า	
กต.	hua ¹ lɔːŋ ⁶	หัวล่อง
ทว.	hua ¹ sɔŋ ²	หัวล้อน
ปล.	hua ¹ sɔŋ ²	หัวล้อน
ก.ท.	ทิดใต้	
กต.	hua ¹ nɔːŋ ⁵	หัวนอน
ทว.	hua ¹ nɔːŋ ⁵	หัวนอน
ปล.	hua ¹ nɔːŋ ⁵	หัวนอน

นอกจากนี้คำว่า "หัว-" ยังใช้นำหน้าชื่อพืชไม้หัวอีกหลายชนิด

ตัวอย่างเช่น

ก.ท.	ชิง	
กต.	hua ¹ khiːŋ ¹	หัวชิง
ทว.	hua ¹ khiːŋ ¹	หัวชิง
ปล.	hua ¹ khiːŋ ¹	หัวชิง
ก.ท.	มัน	
กต.	hua ¹ man ⁵	หัวมัน
ทว.	hua ¹ man ⁵	หัวมัน
ปล.	hua ¹ man ⁵	หัวมัน
ก.ท.	เผือก	
กต.	hua ¹ bɔːŋ ⁴	หัวบอน
ทว.	hua ¹ bɔːŋ ³	หัวบอน
ปล.	hua ¹ bɔːŋ ³	หัวบอน

ก.ท.	ห้าว	
กต.	hua ¹ hɛ:w ³	ห้าวห้าว
ทร.	hua ¹ hɛ:w ²	ห้าวห้าว
ปล.	hua ¹ hɛ:w ²	ห้าวห้าว

วลา

๓.๒.๗ คำประสมที่ใช้ "เชือก-" นำหน้าในภาษาไทยกลันตัน และใช้ "สาย-" นำหน้าในภาษาไทยไทบุรีและปะลิส

ตัวอย่างเช่น

ก.ท.	สร้อยคอ	
กต.	chiak ⁶ khw: ⁵	เชือกคอ
ทร.	sa:j ¹ khw: ⁵	สายคอ
ปล.	sa:j ¹ khw: ⁵	สายคอ
ก.ท.	สร้อยมือ	
กต.	chiak ⁶ m+:	เชือกมือ
ทร.	sa:j ¹ m+: ⁵	สายมือ
ปล.	sa:j ¹ m+: ⁵	สายมือ
ก.ท.	เข็มขัด	
กต.	chiak ⁶ ?e:w ⁴	เชือกเอว
ทร.	sa:j ¹ ?e:w ³	สายเอว
ปล.	sa:j ¹ ?e:w ³	สายเอว
ก.ท.	เชือกผูกรองเท้า	
กต.	chiak ⁶ k+ak ²	เชือกเกือก
ทร.	sa:j ¹ k+ak ⁴	สายเกือก
ปล.	sa:j ¹ k+ak ⁴	สายเกือก

ก.ท.	เชือกผูกถังตักน้ำหรือเครื่องตักน้ำ	
กต.	chiak ⁶ t+ma: ¹	เชือกตีหมา
ทร.	sa:j ¹ ma: ¹	สายหมา
ปล.	sa:j ¹ ma: ¹	สายหมา

๓.๒.๘ คำประสมที่ใช้ "ท่า" นำหน้า

ก.ท.	เที่ยงนอน, อดอด, อดเอียน	
กต.	tham ⁵ tha: ⁶	ท่าท่า
ทร.	tham ⁵ tha: ⁴	ท่าท่า
ปล.	tham ⁵ tha: ⁶	ท่าท่า
ก.ท.	อวดท่าเป็นผู้ใหญ่, อวดดี	
กต.	tham ⁵ tha:w ⁶	ท่าเต่า
ทร.	tham ⁵ tha:w ²	ท่าถ้าว
ปล.	tham ⁵ tha:w ²	ท่าถ้าว
ก.ท.	อวดท่าเป็นหนุ่ม	
กต.	tham ⁵ ba:w ²	ท่าบ่าว
ทร.	tham ⁵ ba:w	ท่าบ่าว
ปล.	tham ⁵ ba:w	ท่าบ่าว
ก.ท.	อวดท่าเป็นสาว	
กต.	tham ⁵ sa:w ¹	ท่าสาว
ทร.	tham ⁵ sa:w ²	ท่าสาว
ปล.	tham ⁵ sa:w ²	ท่าสาว
ก.ท.	แตกตัน	
กต.	tham ⁵ dek ²	ท่าเด็ก
ทร.	tham ⁵ dek ⁴	ท่าแตก
ปล.	tham ⁵ dek ⁴	ท่าแตก

ก.ท.	เพลงฤทธิ์ (สำหรับเด็ก), กระจ่างระงอด	
กต.	tham ⁵ phleg ⁵	ทำเพลง
ทร.	tham ⁵ sɛ: ¹	ทำแส
ปล.	tham ⁵ sɛ: ¹	ทำแส

๓.๒.๔ คำประสมที่ใช้ "ออก" นำหน้า

ก.ท.	เป็นโรคหัด	
กต.	?ว:k ² hat ⁶	ฮ็อกหัด
ทร.	?ว:k ⁴ hat ¹	ออกหัด
ปล.	?ว:k ⁴ hat ¹	ออกหัด
ก.ท.	หลังทน้อย	
กต.	?ว:k ² maj ⁵ ?i:t ²	ออกมั่งฮืด
ทร.	?ว:k ⁴ hi:t ²	ออกหืด
ปล.	?ว:k ⁴ hi:t ²	ออกหืด
ก.ท.	ชนจนเสียเท็ก	
กต.	?ว:k ² ka:k ²	ฮ็อกทาก
ทร.	?ว:k ⁴ ka:k ⁴	ออกทาก
ปล.	?ว:k ⁴ ka:k ⁴	ออกทาก
ก.ท.	ชนอย่างกับลิง	
กต.	?ว:k ² li:ŋ ⁵	ฮ็อกลิง
ทร.	?ว:k ⁴ li:ŋ ⁵	ออกลิง
ปล.	?ว:k ⁴ li:ŋ ⁵	ออกลิง
ก.ท.	เลือดออก	
กต.	?ว:k ² l+at ⁵	ฮ็อกเลือด
ทร.	?ว:k ⁴ l+at ⁴	ออกเลือด
ปล.	?ว:k ⁴ l+at ⁶	ออกเลือด

๓.๒.๑๐ คำประสมที่ใช้ "เต็ม-" นำหน้า

ตัวอย่างเช่น

ก.ท. โตเป็นหนุ่มเต็มที่

กต. tem⁴ ba:w² เต็มบัว

ทร. tem³ ba:w³ เต็มบัว

ปล. tem³ ba:w³ เต็มบัว

ก.ท. โตเป็นสาวเต็มที่

กต. tem⁴ sa:w¹ เต็มสาว

ทร. tem³ sa:w¹ เต็มสาว

ปล. tem³ sa:w¹ เต็มสาว

๓.๒.๑๑ คำประสมที่ใช้ "เข้า-" (ออกเสียงเป็นข้าว-) นำหน้า

ตัวอย่างเช่น

ก.ท. เข้มโต

กต. kha:w³ thaj¹ ข้าวโต

ทร. kha:w² thaj¹ ข้าวโต

ปล. kha:w² thaj¹ ข้าวโต

ก.ท. เริ่มงาน

กต. kha:w³ ɲa:n³ ข้าวงาน

ทร. kha:w² ɲa:n⁵ ข้าวงาน

ปล. kha:w² ɲa:n⁵ ข้าวงาน

ก.ท. คร่าวขางฝา

กต. kha:w³ fa:¹ ข้าวฝา

ทร. kha:w² khwa:¹ ข้าวขวา

ปล. kha:w² khwa:¹ ข้าวขวา

ก.ท.	คร่าวของร้ว	
กต.	kha:w ³ rua ⁶	ข้าวร้ว
ทร.	kha:w ² rua ⁶	ข้าวร้ว
ปล.	kha:w ² ru ^๗	ข้าวร้ว

ก.ท.	ของเสียเพราะถูกอากาศ	
กต.	kha:w ³ lom ³	ข้าวลม
ทร.	kha:w ² lom ⁵	ข้าวลม
ปล.	kha:w ² lom ⁵	ข้าวลม

ก.ท.	เชือกที่ร้อยริมอวน	
กต.	kha:w ³ ?uan ⁴	ข้าวอวน
ทร.	kha:w ² ?uan ³	ข้าวอวน
ปล.	kha:w ² ?uan ³	ข้าวอวน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย